

Özel Gereksinimli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarına Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik Güvenirlilik Çalışması

Berk Hakan YILMAZ¹, Hasibe ERER², Ekrem Levent İLHAN³

¹ Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-6688-648X>

² Gazi Üniversitesi, Ankara/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-8024-4392>

³ Gazi Üniversitesi, Ankara/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-1117-2700>

ORJINAL MAKALE

Özet

Gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı, toplumun özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktiviteye katılımlarına yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Araştırmaya, 231'i kadın, 169'u erkek olmak üzere toplam 400 gönüllü katılımcı dâhil edilmiştir. Katılımcılara araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formu ve geçerlik, güvenilirlik çalışması gerçekleştirilen Özel Gereksinimli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarına Yönelik Tutum Ölçeği sunulmuştur. Araştırma bağlamında elde edilen verilerin analizinde oluşturulan ölçeğin yapı geçerliliği için açımlayıcı faktör, elde edilen yapının doğrulanması için ise doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik değerlendirmesi iç tutarlık katsayısı ile hesaplanmış ardından madde toplam test korelasyonları da madde ayırt ediciliğine kanıt sağlamak amacı ile incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçme aracının 18 madde ve 3 (bilişsel, davranışsal ve duyuşsal) alt boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği indeks değerleri ise χ^2/sd ($\chi^2=393,52$, $sd=128$) = 3,074, RMSEA= ,065, SRMR= ,065, CFI= ,93, GFI= ,90 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha değerlerinin ise bilişsel alt boyutu için ,91, davranışsal alt boyutu için ,79, duyuşsal alt boyutu için ,83 ölçeğin toplam puanına ilişkin Cronbach Alpha değerinin ise ,89 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında oluşturulan Özel Gereksinimli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarına Yönelik Tutum Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Özel Gereksinim, Fiziksel Aktivite, Tutum

Attitude Scale Towards The Participation of Individuals With Special Needs in Physical Activity: Validity and Reliability Study

Abstract

The aim of this research is to develop a scale to determine the attitudes of the society towards the participation of individuals with special needs in physical activity. A total of 400 volunteer participants, 231 women and 169 men, were included in the study.. The Personal Information Form prepared by the researchers and the Attitude Scale Towards Special Needs Individuals To Participate In Physical Activity, whose validity and reliability studies were carried out, were presented to the participants. The exploratory factor was used for the construct validity of the scale created in the analysis of the data obtained in the context of the research, and the confirmatory factor analysis was used for the verification of the obtained construct. The reliability assessment of the scale was calculated with the internal consistency coefficient, and then the item-total test correlations were also examined to provide evidence for item discrimination. According to the results of the exploratory

factor analysis performed as a result of the findings obtained from the research, it was determined that the measurement tool consisted of 18 items and 3 (cognitive, behavioral, and affective) sub-dimensions. The confirmatory factor analysis goodness of fit index values carried out within the scope of the research was found to be χ^2/sd ($\chi^2=393.52$, $sd=128$) = 3.074, RMSEA= .072, SRMR= .065, CFI= .93, GFI= .90 . The Cronbach Alpha values of the scale were found to be .91 for the cognitive sub-dimension, .79 for the behavioral sub-dimension, and .83 for the affective sub-dimension, while the Cronbach Alpha value for the total score of the scale was found to be .89. It can be said that the Attitude Scale Towards Special Needs Individuals To Participate In Physical Activity, which was created in the light of the information and findings, is a valid and reliable measurement tool.

Keywords: *Special Requirement, Physical Activity, Attitude*

Giriş

Fiziksel aktivite, bireylerin ileri yaşlarda obezite başta olmak üzere pek çok kronik hastalıklardan korunmaları noktasında önemli bir rol oynamaktadır (Wallhead ve Buckworth, 2004). Ancak ne yazık ki dünyanın birçok yerinde toplumların en önemli problemlerinden biri hareketsiz yaşam tarzıdır (Miles, 2007).

Hareketsiz yaşamın aksine düzenli olarak fiziksel aktivite yapan bireylerin fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak daha iyi durumda oldukları bilinmektedir (Strong vd, 2005). Nitekim spor ve fiziksel aktivitelerin olağan gelişim gösteren bireyler üzerindeki olumlu etkileri, özel gereksinimli bireylerin yaşamlarında da gözlemlenmektedir (Yarımkaya, İlhan ve Karasu, 2019; Karakoç, Çoban ve Konar, 2012). Dolayısıyla fiziksel aktivite, bireylerin yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için gereklidir. Bu noktada bireylerin fiziksel aktivitelere karşı tutumları oldukça önemlidir. Çünkü özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımları yalnızca yetersizlikleri ile değil aynı zamanda toplum ve bu bireylere yönelik yapılan planlamalar ile yakından ilintilidir (Yılmaz, Yarımkaya ve İlhan, 2022). Özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere yönelik tutumu fiziksel aktivitelere katılımın belirleyicisi olarak nitelendirilebilir. Ancak toplumun özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımlarına yönelik tutumu, fiziksel aktiviteye katılım oranını etkileme potansiyeline sahiptir. Çünkü toplumun özel gereksinimli bireylere karşı tutumları, bu bireylerin toplumda çeşitli alanlarda başarı gösterip gösteremeyeceklerini etkileyen bir unsurdur (Nalbant, 2018).

Özel gereksinimli bireylerin toplumda başarı gösterebilmeleri ve topluma kazandırılmaları hususunda ise en önemli unsurlardan biri fiziksel aktivitelerdir (Kırımoğlu Esentürk, İlhan, Yılmaz ve Kaynak, 2016). Özel gereksinimli bireyler daha aktif, daha sosyal ve daha uyumlu bir yaşantı sürebilmek için gerekli bilgi ve becerileri kendiliğinden geliştiremeyebilir (Education, 2006). Bu bağlamda çevreye uyum, yetenek gelişimi, güçlü bir sosyal etkileşim kurabilmeleri adına çocukluk çağından başlayarak desteklenmeleri gerekmektedir (Ayan, Memiş, Eynur ve Kabakçı, 2012). Buradan hareketle özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımlarına yönelik toplum tutumunun incelenmesinin faydalı olacağı söylenebilir. Nitekim özel gereksinimli bireyler yaşantılarında farklı pek çok engel ile karşı karşıya kalabilmektedir (Yılmaz, İlhan ve Yarayan, 2021). Tutum, bireyin çevresindeki nesne ya da herhangi bir olguya yönelik tepki eğilimi olarak tanımlanabilir (Akgül, 2011). Tutumlar, insan davranışlarının sergilenmesinin en önemli tayin edici unsurlarıdır (Kan ve

Akbaş, 2005). Bynce bireylerin davranışları sahip oldukları tutumlar ile şekillenmekte ve dışa vurulmaktadır. Olağan gelişim gösteren bireylerin özel gereksinimli bireylere ilişkin tutumları olumlu veya olumsuz davranışlarla sergilenebilmektedir. Nitekim zel gereksinimli bireyler sahip oldukları farklılıklar nedeniyle toplumda önyargıyla karşılanmakta ve olumsuz tutumlara maruz kalabilmektedirler (Erdoğan ve Vatandaş, 2020). Toplumun nyargılarının özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımlarını olumsuz yönde etkilediği, özel gereksinimli bireylerin büyük bir çoğunluğunun aktivitelere katılım noktasında farklı düzeyde zorlanmalar yaşadıkları düşünülmektedir (Demir ve İlhan, 2019). Bu zorlanmalar spor ortamlarının fiziki koşulları ve ulaşım (Yılmaz, İlhan ve Yarayan, 2021) ile zaman ve motivasyon eksikliği (Tenenbaum ve Eklund, 2007) olarak ifade edilebilir.

İlgili konuda alanyazın incelendiğinde beden eğitimi ğretmenlerinin zihinsel engelli öğrencilerin sportif etkinliklerine yönelik tutumları (Yaşın ve İlhan, 2021); ilk ve ortaokul ğretmenlerinin özel gereksinimli bireylere yönelik tutumları (Pesen ve Demirhan, 2021); zel gereksinimli bireylere ilişkin tutum leği geliştirme (Yaralı, 2015) alışmaları mevcuttur. Ayrıca Manisa ilinde engelli bireylere karşı toplumsal tutum (Altıparmak ve Sarı, 2012) ve niversite ğrencilerinin engelli bireylere ilişkin tutumlarını inceleyen (şahin ve Bekir, 2016) eşitli çalışmalara da alan yazında rastlanılmıştır. Buradan hareketle çalışmada, özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımlarına yönelik toplumun tutumunun belirlenmesinde olağan gelişim gösteren bütün bireylerin tutum derecelerine ulaşılması, toplumun özel gereksinimli bireylerin spor yapmasına yönelik tutumlarına ilişkin kavramsal alt yapının oluşturulması ve oluşturulan bu yapının değerlendirilebilmesi için bir lme aracı geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu kolayca ulaşılabilir ve ekonomik olması bakımından uygun rneklemeye yöntemi ile seçilmiştir (Gravetter ve Forzano, 2012). Bu bağlamda araştırmaya 432 katılımcı dāhil edilmiştir. 18 yaşını dolduran bireyler kendi istekleri doğrultusunda çalışma grubunda yer almıştır. Çalışmaya aktif spor yapan 164 birey ile birlikte 236 spor yapmayan birey katılım sağlamıştır. Bununla birlikte katılımcılardan 105'inin özel gereksinimli yakını bulunurken 295'inin ise özel gereksinimli yakını bulunmamaktadır. Analizlerin güvenirliğini etkilememesi için u değerler temizlendikten sonra 231' kadın 169' u erkek olmak üzere toplamda 400 veri elde edilmiştir. Faktör analizi için grup lt "50" ok

kötü, “100” kötü, “200” orta, “300” iyi, “500” çok iyi, “1000” ve daha fazlası ise mükemmel olarak belirtilmiştir (Comrey ve Lee, 1992). Bu bağlamda örneklem sayısı mevcut araştırma için yeterli olarak görülmüştür. Çalışma grubuna ait demografik bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

		N	%
Cinsiyet	Kadın	231	57,8
	Erkek	169	42,3
Eğitim Durumu	İlköğretim	16	4,0
	Ortaöğretim	61	15,3
	Ön Lisans	36	9,0
	Lisans	205	51,2
	Lisansüstü	82	20,5
Özel Gereksinimli Yakını Olma Durumu	Evet	105	26,3
	Hayır	295	73,8
Aktif Spor Yapma Durumu	Evet	164	41,0
	Hayır	236	59,0
Toplam		400	100,0

İşlem

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde gerçekleştirilen işlemler şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Ölçek Geliştirme İşlemleri

Madde Havuzunun Oluşturulması

Bu aşamada literatür detaylı bir şekilde incelenmiştir. Özel gereksinimli bireyler ve bu bireylerin spor yapmalarına yönelik tutumlarına ilişkin kavramsal alt yapılar ve gerçekleştirilen çalışmalar incelenmiştir. Literatürde yer alan tutum ile ilgili ölçeklerin incelenmesi neticesinde 28 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur.

Uzman Görüşlerinin Alınması (İçerik-Kapsam Geçerliliği)

Araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olan form beşli Likert derecelendirmesine uygun olarak “kesinlikle katılmıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” arasında değişkenlik gösteren seçenekler ile değerlendirilmiştir. Oluşturulmuş olan madde havuzu kapsam

geçerliliğini sağlamak üzere Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde 3 doçent ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme 2 doçent ve 1 doktor öğretim üyesi olmak üzere alanında uzman akademisyenlerin görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen “muğlak, eksik, benzer veya düzeltilmeli” şeklindeki dönütler doğrultusunda bazı maddeler niteliği ölçmediği varsayılarak yeniden revize edilmiştir. Bu durumda analizler uygulanmak üzere 28 maddelik yeni ölçek formu oluşturulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu katılımcıların cinsiyet, eğitim durumu, özel gereksinimli bir yakın bireyi olma durumu ve aktif spor yapma durumları ile ilgili demografik bilgileri içeren sorulardan oluşmaktadır.

Özel Gereksinimli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarına Yönelik Tutum Ölçeği (ÖGBFAKYTÖ)

Araştırma kapsamında oluşturulan ölçek 18 madde ve 3 alt boyuttan oluşan bir yapıdan oluşmaktadır. Ölçeğe ilişkin ilk 9 (1,2,3,4,5,6,7,8,9) madde bilişsel alt yapıyı, sonraki 5 (10,11,12,13,14) madde davranışsal alt boyutu ve son 4 (15,16,17,18) madde ise duyuşsal alt boyutu oluşturmaktadır. Ölçek 5’li Likert tipi şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekten elde edilebilecek en düşük toplam puan 18, en yüksek toplam puan ise 90 olacak şekilde belirlenmiştir.

Ölçeğin Uygulanması

Uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanmış olan “Özel Gereksinimli Bireylerin Spor yapmasına Yönelik Tutum Ölçeği” çevrimiçi anket (Google Formlar) aracılığı ile veri toplamak üzere katılımcılara sunulmuştur. Oluşturulan formda araştırmanın bilimsel içeriğinden bahsedilmiş ve katılımcılara samimi ve tutarlı yanıtlar verilmesinin önemi anlatılmıştır. Son formu oluşturulan veri toplama aracı kapsam ve görünüş olarak incelenmiş ve katılımcılara sunulmuştur.

Araştırmanın Etiği

Çalışmaya başlamadan önce Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 08.06.2023 tarihli ve 13 karar sayılı

etik komisyon onay belgesi alınmıştır. Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir.

Bulgular

Açımlayıcı Faktör Analizi

Oluşturulan ölçeğin faktör geçerliğini test edebilmek için Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett küresellik testi ile uygunlukları belirlenmiştir.

Tablo 2

ÖGBFAKYT Ölçeğine İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi ve KMO Testi Sonuçları

Boyut	Maddeler	Faktör Yükleri	Açıkladığı Varyans %	KMO
FAKTÖR 1	M1. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireylerin yaşam kalitesini artırır.	,732	62,404	KMO= ,927; x 2=3944,562; sd=153; p=,000*
	M2. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireylere akademik başarı (okul başarısı, zihinsel beceriler) sağlar.	,837		
	M3. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireyleri duygusal açıdan (benlik saygısı, özgüven, mutluluk, vs.) destekler.	,728		
	M4. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireylere sorumluluk alma duygusu kazandırır.	,802		
	M5. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireylere başarıya duygusunu tattırır.	,576		
	M6. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireylerin hareket becerilerine (motorik özellikler) katkı sağlar.	,657		
	M7. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireylerin özbakım becerilerinin gelişimine katkı sağlar.	,816		
	M8. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireylerin daha güçlü hissetmelerini sağlar.	,662		
	M9. Fiziksel aktivite özel gereksinimli bireylerin fiziksel gelişimlerini destekler.	,655		
	M10. Özel gereksinimli bireylere yönelik fiziksel aktivite hakkında yayımları (kitap, gazete, dergi ve sosyal medya) takip ederim.	,777		
FAKTÖR 2	M11. Özel gereksinimli bireyler ile ilgili uygulamalarda/projelerde/etkinliklerde gönüllü olarak çalışmak isterim.	,610		
	M12. Fiziksel aktivitenin olumlu etkileri hakkında insanları teşvik ederim.	,532		
	M13. Özel gereksinimli bireylerin spor faaliyetlerini takip ederim.	,863		
	M14. Özel gereksinimli bireylere fiziksel aktivitenin önemini anlatırım.	,773		
FAKTÖR 3	M15. Fiziksel aktivitenin özel gereksinimli bireylerin topluma uyumunu arttırdığına inanırım.	,605		
	M16. Özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktiviteye katılmaları beni mutlu eder.	,892		
	M17. Fiziksel aktivitenin özel gereksinimli bireylerin yaşam sevinçlerini arttırdığına inanırım.	,764		

Analiz sonuçlarına göre Kaiser-Mayer-Olkin değerinin 0,92 olduğu, Barlett küresellik testi sonucunun da anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p < .05$). Tabachnic ve Fidel (2013) elde edilen bu değerlerin ($> .60$) faktör analizine uygun olduğunu söylemektedir. Elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olduğunun tespit edilmesi ile birlikte AFA değerleri incelenmiştir. Bu bağlamda faktör yükleri için kestirme değer ,40 olacak şekilde alınmıştır. Maddelere ilişkin istatistikler, birden fazla faktöre yük verme, herhangi bir faktöre yük vermeme ve muğlak madde kriterleri altında incelenmiş ve en uygun yapı elde edilecek şekilde işlemler tekrarlanmıştır. Analizler, maddelerin birbiri ile ilişkili olmasından dolayı promax döndürme tekniği ile yapılmıştır. Gerçekleştirilen işlemler sonucunda ölçekte yer alan 10 maddenin kriterle uygun olmaması sebebi ile analiz dışında kalması sağlanmıştır. Ölçekte kalan 18 maddenin 3 faktör altında toplandığı görülmüştür. Ortaya çıkan faktörlerin toplam varyansı açıklama yüzdeleri faktör 1 için 43,05 faktör 2 için 13,10 faktör 3 için 6,25 olarak hesaplanmıştır. Faktör 1 de yer alan 9 Maddenin faktör yük aralıklarının ,57 ile ,83 olduğu görülmüştür. Faktör 2 de yer alan 5 maddenin faktör yük aralıklarının ,53 ile ,86 olduğu görülmüştür. Faktör 3 de yer alan 4 Maddenin faktör yük aralıklarının ise ,60 ile ,89 olduğu görülmüştür.

Güvenirlilik Analizi

Ölçeğin Cronbach Alpha (α) iç tutarlık katsayısı ve maddelerin ayırt edicilik özelliğine ilişkin madde toplam test korelasyon değerleri incelenmiştir.

Madde toplam test korelasyonları incelendiğinde elde edilen değerlerin ,50 ile ,78 olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde madde toplam test korelasyon değerinin ,30 ve üzerinde olması maddelerin ayırt edici özelliklerinin iyi olduğuna kanıt olarak görülmektedir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Ek olarak ölçeğe ilişkin Cronbach alfa katsayıları güvenirlik için referans alınmıştır. Ölçeğin toplam puanına ilişkin Cronbach alfa değeri ,89 , faktör 1'e ilişkin değer ,91 faktör 2'ye ilişkin değer ,79 faktör 3'e ilişkin değer ise ,83 olarak tespit edilmiştir. Nunnally ve Bernstein (1994) elde edilen bu değerlerin güvenirlik düzeyinin yüksek olduğunu belirtmektedir.

ÖGBFAKYT Ölçeğine İlişkin Ortalama, Madde Toplam Test Korelasyonu ve Cronbach Alpha Değerleri

Faktörler	Maddeler	Ort.	Madde-Toplam Korelasyonu	Test Cronbach Alpha
FAKTÖR 1	M1	4,68	,634	,91
	M2	4,47	,676	
	M3	4,70	,787	
	M4	4,56	,778	
	M5	4,70	,776	
	M6	4,74	,701	
	M7	4,56	,619	
	M8	4,51	,648	
	M9	4,62	,737	
FAKTÖR 2	M10	2,79	,521	,79
	M11	3,77	,509	
	M12	4,21	,523	
	M13	3,19	,672	
	M14	3,57	,661	
FAKTÖR 3	M15	4,57	,544	,83
	M16	4,76	,712	
	M17	4,70	,706	
	M18	4,76	,710	

Doğrulamalı Faktör Analizi

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda ortaya çıkan yapının doğrulanması, gözlenen ve örtük değişkenlerin uyum iyiliği indeks değerleri için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır.

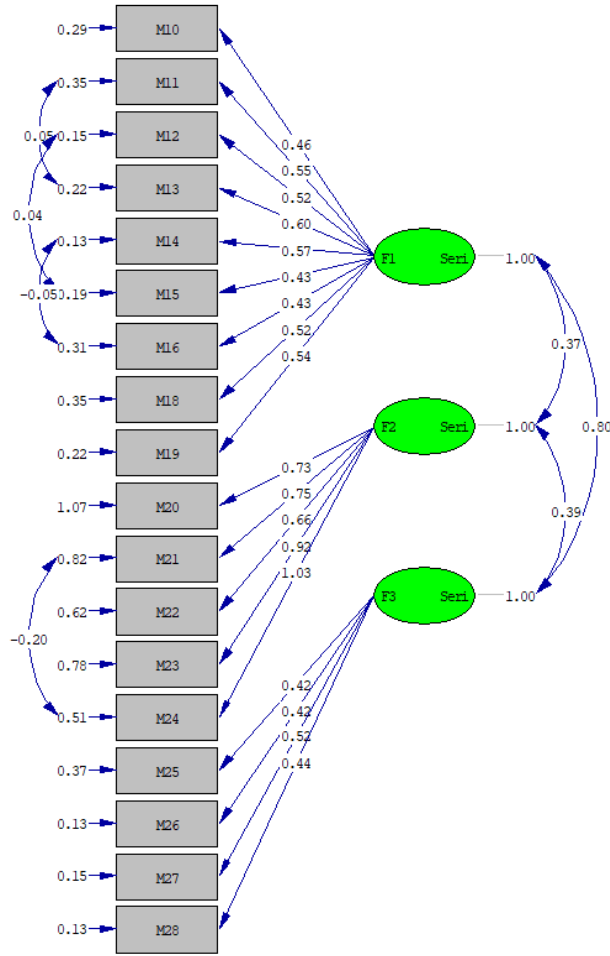
Tablo 4.

Özel Gereksinimli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarına Yönelik Tutum Ölçeğinin Doğrulamalı Faktör Analizine İlişkin Uyum İndeks ve Yapı Güvenirliği Değerleri

Uyum İndeks Değerleri							
χ^2	df	p	χ^2/df	RMSEA	SRMR	CFI	GFI
393,52	128	.00	3,074	,072	,065	,93	,90

Tablo 4'teki uyum indeks değerlerine göre, χ^2/df değerinin 3,074 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu değer 5'in altında olması sebebi ile kabul edilebilir uyum göstergesi olduğu ifade edilmektedir (Kline, 2015). RMSEA değerinin ise ,072 olduğu görülmektedir. Yılmaz, Çelik ve Yağızzer (2009) elde edilen bu değer yeterli bir uyumu ifade ettiğini söylemektedir. Tablo incelendiğinde SRMR değerinin ,065 olması modelin iyi bir uyum gösterdiğini ifade etmektedir (Kline, 2015). CFI değerinin ,93 GFI değerinin ise ,90 olduğu görülmektedir. Bu değerler ,90 ve üzerinde olduğundan iyi bir uyum düzeyi olduğunu göstermektedir (Kline, 2015; Byrne, 2010). Özel Gereksinimli Bireylerin Spor Yapmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin 3 faktörlü yapısı doğrulanmış ve gerçekleştirilen DFA analizi

neticesinde ortaya çıkan modelin kabul edilebilir bir uyum gösterdiği söylenebilir. Yapıya ilişkin DFA analizinin path diagramı Şekil 2’de verilmiştir.

Chi-Square=393.52, df=128, P-value=0.00000, RMSEA=0.072

Şekil 2. DFA Analizi Path Diagramı

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma olağan gelişim gösteren bireylerin, özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımlarına ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. İlgili konuda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının alanyazına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında uzman görüşleri tarafından onaylanan toplam 28 madde yer almıştır. Ölçek maddeleri, herhangi bir ayırım gözetilmeksizin toplumun farklı kesimlerinden bireylere ulaştırılmış ve 432 bireyin gönüllü katılımıyla veriler elde edilmiştir. Ancak analiz sonuçlarını yanıltmaması için uç verilere ilişkin formlar analize dâhil edilmemiştir. Elde edilen verilere açımlayıcı faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluğu testi ve Bartlett'in küresellik testi uygulanmıştır. KMO testinden elde

edilen değerin ,92 Bartlett test değerinin ise ,00 olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle verilerin faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir. Daha sonra faktör yükü ,40'ın altında olan maddeler, yükler arasındaki farkı yeterli olmayan ve madde test korelasyonu ,30'un altında olan toplam 10 madde ölçekten çıkarılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda "Bilişsel", "Davranışsal" ve "Duyuşsal" olmak üzere 3 faktörlü ve 18 maddeli bir yapı elde edilmiştir. Bilişsel alt boyut 9, duyuşsal alt boyut 4 ve davranışsal alt boyut 5 maddeden oluşmaktadır. Üç faktörlü model, doğrulayıcı faktör analizinde doğrulanmış ve modelin iyi uyum değerlerinde olduğu gözlemlenmiştir. Ölçeğin toplam güvenirlik katsayısının ,91; bilişsel boyutun ,91; duyuşsal boyutun ,83 ve davranışsal boyutun ise ,79 olduğu gözlemlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları ve toplam iç tutarlık değerleri Nunnally (1978) tarafından öngörülen ,70 ölçütünün üzerindedir. Böylece ölçeğin tümüne ait güvenirliğin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın nihai sonucunda Özel Gereksinimli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarına Yönelik Tutum Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilmesi belirlenmiştir. Mevcut ölçeğin uzmanlar, beden eğitimi öğretmenleri, psikologlar ve sosyologlar, vb. gibi toplumun, tüm meslek gurupları, meslek guruplarının adayları, öğrenciler, ebeveynler, olmak üzere toplumun her kesiminden insanlar tarafından kullanılabilmesi düşünülmektedir. Aynı zamanda toplumun özel gereksinimli bireylere ilişkin tutumlarının, fiziksel aktivitelere yönelik tutumlarını etkilediğini söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır. Bu konuda toplumun fikirlerini olumlu yönde değiştirmek özel gereksinimli bireylerin psikoloji, sağlık ve sosyal anlamda daha iyi olmalarına katkı sağlayacaktır. Diğer bir ifadeyle özel gereksinimli bireylerin, fiziksel aktiviteler aracılığıyla topluma uyum sağlama yetenekleri geliştirilebilmektedir (İlhan, 2019). Ayrıca toplumun özel gereksinimli bireylere karşı bakış açısının olması gerektiği gibi konumlandırılmasının toplumun yararına olacağı düşünülmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 08.06.2023

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası:7/13

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın yöntem ve bulgular kısmıyla ilgili süreçler birinci yazar, giriş kısmı ile ilgili süreçler ikinci yazar, tartışma ve sonuç kısmı ile ilgili süreçler ise üçüncü yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akgül, B. M. (2011). Farklı Kültürlerdeki Bireylerin Boş Zaman Aktivitelerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi: Ankara-Londra Örneği. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altıparmak, S. ve Sarı, H. Y. (2012). Manisa İlinde Engelli Bireylere Karşı Toplumsal Tutum. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(2).
- Ayan, S., Memiş, U. A., Eynur, B. R. ve Kabakçı, A. (2012). Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocuklarda Oyuncak ve Oyunun Önemi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 2(4), 80-89.
- Byrne, B. M. (2010). Testing for the Factorial Validity of a Theoretical Construct. *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming*, 74-82.
- Comrey, A. L. ve Lee, H. B. (1992). Interpretation and Application of Factor Analytic Results. Comrey AL, Lee HB. *A First Course in Factor Analysis*, 2, 1992.
- Demir, G. ve İlhan, E. (2019). Spora Katılım Motivasyonu: Görme Engelli Sporcular Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170.
- Erdoğan, M. ve Vatandaş, C. (2020). Bireysel ve Toplumsal Dışlanma Pratiği: Önyargı ve Ayrımcılık. *Journal of Human and Social Sciences*, 3(1), 474-485.
- Education, A. A. (2006). Learning and Teaching Resources Branch. *Daily Physical Activity: A Handbook for Grades 1-9 Schools*. Alberta Education.
- Gravetter, F. ve Wallnau, L. (2014). *Essentials of Statistics for The Behavioral Sciences* (8th Ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Kan, A. ve Akbaş, A. (2005). Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2).
- Kırımoğlu, H., Esentürk., O., İlhan, L., Yılmaz, A. ve Kaynak, K. (2016). İlköğretim, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Öğretmenleri ile Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engelli Bireylerin Fiziksel Egzersize Katılımlarının Etkilerine Yönelik Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5 (4), 232-244.
- Kline, RB. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Guilford Press, New York.
- Miles, L. (2007). Physical Activity and Health. *Nutrition Bulletin*, 32(4), 314-363.
- Nalbant, S. (2018). Spor Yoluyla Farkındalık Gelişimi Etkinliğinin Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutuma Etkisi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 24-36.
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric Theory* (2nd Edition). Mcgraw-Hill.
- İlhan, E. L. (2019). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor, Öabt Beden Eğitimi Öğretmenliği Konu Anlatımlı Soru Bankası. Gazi Kitapevi.
- Nunnally, J.C. ve Bernstein, I. (1994). *Psychometric Theory*. Mcgraw-Hill, New York.

- Pesen, A. ve Demirhan, M. (2021). Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 141-158.
- Şahin, H. ve Bekir, H. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Engellilere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(3), 767-779.
- Strong, W. B., Malina, R. M., Blimkie, C. J. R., Daniels, S. R., Dishman, R. K., Gutin, B., Hergenroeder, A. C., Must, A., Nixon, P. A., Pivarnik, J. M., Rowland, T., Trost, S. ve Trudeau, F. (2005). Okul Çağındaki Gençlerde Kanıta Dayalı Fiziksel Aktivite. *The Journal of Pediatrics*, 1(3), 183-189.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, J. B. (2013) *Using Multivariate Statistics (Sixth Ed.)* Pearson, Boston
- Wallhead, T. L. ve Buckworth, J. (2004). The Role of Physical Education in The Promotion of Youth Physical Activity. *Quest*, 56(3), 285-301.
- Yaralı, D. (2015). Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *E-Kafkas Journal of Educational Research*, 2(3), 1-11.
- Yarımkaya, E., İlhan, E. L. ve Karasu, N. (2019). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Akran Aracılı Uyarlanmış Fiziksel Aktivite Örnekleri. Ankara: İKSAD.
- Yaşın, İ. ve İlhan, L. (2021). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Profilleri. *Herkes İçin Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 3(1), 30-35.
- Yılmaz, S. H., İlhan, E. L. ve Yarayan, Y. E. (2021). Engelli Bireylerde Spora Katılımın Önündeki Zorlanmalar Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26 (3), 315-332. DOI: 10.53434/Gbesbd.900837
- Yılmaz, S. H., Yarımkaya, E. ve İlhan, E. L., (2022). Physical Education Teachers' Experiences Regarding Online Physical Education Lessons for Children with Autism Spectrum Disorder. *International Journal of Developmental Disabilities*.
- Tenenbaum, G. ve Eklund, R. C. (2007). Exercise adherence. *Handbook of sport psychology*. New Jersey: John Wiley ve Sons Inc.
- Yılmaz, S. H., İlhan, E. L. ve Yarayan, Y. E. (2021). Engelli Bireylerde Spora Katılımın Önündeki Zorlanmalar Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(3), 315-332.
- Karakoç, Ö., Çoban, B., & Konar, N. (2012). İşitme engelli milli sporcular ile spor yapmayan işitme engellilerin benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 12-17.